

Janina Kwiek-Osiowska

"Matka Papieża : poruszająca opowieść o Emilii Wojtyłowej", Milena Kindziuk, Kraków 2013 : [recenzja]

Religious and Sacred Poetry : An International Quarterly of Religion, Culture and Education 2/3, 167-181

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JANINA KWIEK-OSIOWSKA (Cracow, Poland)

E-mail: ninakwieko[at]interia.pl

[Rev.] Milena Kindziuk, *Matka Papieża. Poruszająca opowieść o Emilii Wojtyłowej*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2013, ss. 351.

Milena Kindziuk opublikowała książkę „reportażową” pt. *Matka Papieża* wydaną przez wydawnictwo „Znak” w Krakowie w 2013 roku. To poruszająca opowieść o Emilii Wojtyłowej, matce Karola Wojtyły (papieża Jana Pawła II).

Reportaż – jest to

„gatunek publicystyczno-literacki obejmujący utwory o charakterze sprawozdania z wydarzeń, których autor był bezpośrednim świadkiem lub uczestnikiem, czyli oparty na tym, co autor poznał w autopsji. Powstał on w 2. połowie XIX wieku”¹.

W XX wieku zrodziła się m.in. nowa postać reportażu, tj. reportaż oparty nie na autopsji, ale na wierzytelnych źródłach, w tym i na relacjach ludzi, którzy mają coś do powiedzenia na wybrany temat i są wiarygodni.

O ile mistrzem reportażu klasycznego był np. Egon Erwin Kisch, którego owocem podróży dziennikarskich były reportaże, takie jak np. *Szalejący reporter, Raj amerykański, Chiny bez maski, Meksyk*, o tyle wybitnym reprezentantem nowego typu reportażu opartego na źródłach, który można by nazwać „historycznym”, był np. Janusz Roszko, publicysta krakowski, autor m.in. reportaży *Pogański książę silny wielce* czy *Kolebka Siemowita*.

Obecnie pojawił się kolejny „historyczny” reportaż oparty na źródłach, tj. książka autorstwa Mileny Kindziuk pt. *Matka Papieża*. Autorka już na początku swojej książki przytacza słowa doktor Wandy Półtawskiej przez 60. lat zaprzyjaźnionej z Karolem Wojtyłą, której zdradziła pomysł napisania „reportażu” o matce Papieża. W. Półtawska odpowiedziała Milenie Kindziuk:

¹ *Słownik terminów literackich*, red. Janusz Sławiński, Ossolineum, Wrocław 1976, s. 371-372.

„O matce? Nie ma sensu! Nic pani nie znajdzie, nikt jej nie pamięta. Lepiej napisać książkę na temat nauczania Jana Pawła II o kobiecie”².

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Ale publicystka ta nie zrezygnowała ze swego zamysłu i dzięki temu powstała wspaniała biografia Emilii Wojtyłowej (z domu Kaczorowskiej), która wzrusza i skłania do refleksji w trakcie czytania, pozostając w pamięci czytelnika na bardzo długo.

Karol Wojtyła rzadko wypowiadał się o swojej matce, która osierociła go, gdy miał zaledwie dziewięć lat. Jednak, jak wspomina siostra Tobiana Sobotka, przełożona sercanek:

„Ale sam też nigdy o niej nie opowiadał. Pamiętał jedynie o rocznicy jej śmierci i wtedy się za nią modlił”³

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Nikt z rodziny Emilii, ani jej męża, nikt z ludzi, którzy mogli ją znać np. sąsiedzi, nie zapamiętał jej. Autorka z tego też „buduje” wniosek, że musiała to być kobieta skromna, mimo elegancji stroju, nierzucająca się w oczy, słabego zdrowia, często chorująca, mało pokazująca się poza domem. Potwierdzają to takie choćby wypowiedzi.

Ludwika Wojtyła z Czańca, kuzynka Papieża zauważa:

„Mały Lolek przyjeżdżał do nas czasami z Wadowic, ale zawsze z ojcem. Emilia zwykle zostawała w domu. Nie pamiętam jej wizyty u nas. Nie umiem o niej nic konkretnego powiedzieć”⁴.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Kaja Kwiecińska-Wiatrowska, kuzynka Emilii Wojtyłowej dodaje:

„Tak naprawdę to nic o niej nie wiadomo, nie żyje już nikt, kto miałby o niej jakieś wspomnienia”⁵.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Pewną ciekawostkę podaje do wiadomości Jan Wojtyła z Czańca, kuzyn Karola Wojtyły:

² Cyt. za: Milena Kindziuk, *Matka Papieża. Poruszająca opowieść o Emilii Wojtyłowej*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2013, s. 11.

³ Ibidem, s. 11.

⁴ Ibidem, s. 11-12.

⁵ Ibidem, s. 12.

„Gościło u nas wielu dziennikarzy. Ale pani pierwsza pyta o mamę Ojca Świętego!”⁶

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Inny fakt przedstawia biograf Jana Pawła II – George Weigel, pisząc, że

„autobiograficzne pisma Jana Pawła II w rzeczywistości milczą na temat jego matki, notując jedynie wypowiedź papieża mówiącego, że »mniej jestem świadom jej wkładu w moje religijne wychowanie, a był on z pewnością bardzo duży«”⁷.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Autorka umie w doskonały sposób wysnuwać wnioski, dochodząc m.in. do stwierdzenia, że

„ślad(ów) matki Papieża, mocno rozrzucon[ych], można [szukać] w miejscach, w których ona mieszkała: w Krakowie, Hronicach na Morawach, Bielsku-Białej (niegdyś Biała), Wadowicach. I w stronach rodzinnych jej pradziadów: w Magnuszewie na Mazowszu, Michałowie na Zamojszczyźnie, [...] a także w Warszawie [...]”⁸.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Ta wielość miejsc, w których należało być i które należało „zbadać” nie przeraziła Mileny Kindziuk, pracowitej dziennikarki.

Autorka przyznaje, że

„Szukanie wiadomości o Emilii Wojtyłowej jest zbieraniem tkwiących w ludzkiej pamięci okruszków. Jeden po drugim, tak by w końcu złożyć je w logiczną całość, jak puzzle. Tylko w ten sposób można ocalić od zapomnienia postać matki Papieża Polaka”⁹.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Publicystka wiele potrafi „odczytać” z kilku zdjęć, jakie pozostały, na których jest uwieczniona Emilia Wojtyłowa. Zdjęcia wskazują na to, że matka Karola Wojtyły pozostawiła mu

„w spadku przedziwne podobieństwo do siebie, co zauważył kiedyś prymas Stefan Wyszyński”¹⁰.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

⁶ Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*, ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem, s. 14.

⁹ Ibidem, s. 15.

¹⁰ Ibidem, s. 30.

Ze zdjęcia ślubnego rodziców „odczytała” jej cechy charakterystyczne:

„Jej twarz emanuje szlachetnością, dobrocią. Jest poważna, subtelna. Jakby lekko zamyślona, skupiona. [...] Wizerunek Emilii podpowiada więc, jaką miała osobowość: nie lubiła pozy, była naturalna. To zdjęcie pozwala ją lepiej poznać, zrozumieć.”¹¹.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Milena Kindziuk przewertowała tomy różnych dokumentów, zwłaszcza spisy ludności np. Krakowa, co było pracochłonne, ale stwarzało możliwości ustalenia genealogii dwu rodzin: Kaczorowskich i Wojtyłów. Przodkowie rodziny Emilii Kaczorowskiej dość mocno związani byli z rodem magnackim Zamoyskich w Klemensowie, Warszawie i Krakowie, gdzie np. jej dziadek pełnił kolejno funkcje zaufanego stajennego zajmującego się końmi i stangreta, a następnie zarządcy majątku. Po śmierci hrabiego Zamoyskiego, ojciec Emilii Kaczorowskiej

„jako dwudziestolatek przeniósł się z Michalewa do Galicji, do Krakowa, gdzie powędrował [najprawdopodobniej] za hrabią Andrzejem Zamoyskim. [...] w Krakowie Ojciec Emilii [Kaczorowskiej] zajmował się: rymarstwem, końskimi siodłami i powozami”¹².

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Ze spisów ludności udało się autorce ustalić daty, kiedy Emilia uczęszczała do szkoły. O typie ówczesnego szkolnictwa w Krakowie dowiedziała się autorka zapewne z innych dostępnych źródeł.

Dla wytrawnego reportera wszystko może być wiarygodnym materiałem źródłowym, np. damska torebka z XIX wieku, która zachowała się po Emilii Wojtyłowej, a którą

„prawdopodobnie miała u siebie jedna z ciotek Papieża i gdy ksiądz Karol Wojtyła został arcybiskupem Krakowa, przekazała mu tę torebkę, jako pamiątkę po matce”¹³.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Torebka ta pozwoliła Milenie Kindziuk wysnuć następujące wnioski: była ona własnością Emilii, ponieważ ma ją na jednym z zachowanych zdjęć; torebka ta świadczy o pozycji społecznej, o tym, że pochodziła z zamożnej rodziny rzemieślniczej, miejskiej; że nosiła się modnie, tak,

¹¹ Ibidem, s. 29.

¹² Ibidem, s. 23.

¹³ Ibidem, s. 25.

„jak np. Salomea Słowacka, Ewelina Tańska, albo Helena Modrzejewska”¹⁴.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Wymowne były też kolory i krój noszonych wówczas przez kobiety strojów. Kroje i kolory sukni oznaczały to, czy dana kobieta jest panną czy mężatką. Strój Emilii (widoczny na fotografii) wskazuje na to, że była ona już wtedy mężatką.

Benedyktyńska cierpliwość Mileny Kindziuk pozwoliła jej na zdobycie wiedzy o bohaterce książki. Przejmująca historia przyjścia na świat Karola Wojtyły

„jest znana dzięki położnej, która opiekowała się Emilią i przyjmowała poród [...]. Dziś ta kobieta już nie żyje”¹⁵.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Autorka książki nie zaprzestała poszukiwań i udało jej się

„odnaleźć miejscowego historyka, któremu akuszerka o tym opowiedziała”¹⁶.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Dużo wiadomości o Emilii Wojtyłowej (Kaczorowskiej) autorka zaczerpnęła z ksiąg parafialnych, gdzie np. odnotowano fakt, że Emilia poprosiła w 1920 r. swoją siostrę Marię, wtedy już zamężną,

„aby została matką chrzestną jej syna Karola”¹⁷.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

W księgach parafialnych odnotowano także zgon jej matki i innych członków rodziny.

Milena Kindziuk skrupulatnie informuje czytelnika o realiach czasów, w jakich żyła Emilia Kaczorowska (Wojtyłowa), zwłaszcza o tych, które podlegały zmianom. Pisząc o ojcu Karola Wojtyły (papieża), tj. o Karolu Wojtyle seniorze, który był wojskowym, autorka podaje elementarną wiedzę o umundurowaniu i zwyczajach w wojsku austro-węgierskim cesarsko-królewskiej armii. C. k. adiutant Karol Wojtyła (senior)

¹⁴ Ibidem, s. 27.

¹⁵ Ibidem, s. 9.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem, s. 51.

„Codziennie rano wkładał swój szaroniebieski mundur, przepasywał się skórzanym pasem i szedł do pracy [w adiutanturze] w koszarach. Jak każdy wojskowy na głowie nosił czapkę z austriacką oznaką i inicjałami cesarza Franciszka Józefa: »FJ«. Wadowickie oddziały i dowództwo w Krakowie miały do dyspozycji ogromne Koszary im. Cesarza Franciszka Józefa. Długi, dwupiętrowy budynek ciągnął się wzdłuż ulicy Rajskiej [w Krakowie].”¹⁸.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Pisząc o I wojnie światowej, Milena Kindziuk informuje czytelnika o przebiegu walk 56. pułku, do którego należał ojciec papieża, prostując fakt udziału Karola Wojtyły seniora w bitwie pod Gorlicami podczas I wojny światowej. Zabieg sprostowań świadczy tylko o tym, że publicystka zna opracowania na temat Jana Pawła II i jego rodziny i odnosi się do nich. Sprostowania odautorskie pojawiają się w książce kilkakrotnie. M. Kindziuk, opisując fakt, że Wojtyłowie przeprowadzili się do Wadowic, kiedy tam został oddelegowany do służby Karol Wojtyła (senior), nakreśliła przy okazji szkic dziejów tego miasta założonego w XIII w.

Reporterka napisała swą książkę w ten sposób, że suche fakty przyoblekła formę beletrystyczną, operując krótkimi wypowiedziami bardzo różnego typu. Język dostosowała do przedstawionej treści. Oto kilka fragmentów zbeletryzowanego tekstu dla przykładu:

„Emilia jawi się jako wielka nieobecna. Cicha. Tak jakby specjalnie usunęła się w cień, żeby później lepiej było widać jej syna”¹⁹.

„Papież Jan Paweł II na matkę spoglądał codziennie. Na biurku Ojca Świętego, niedaleko łóżka w jego pokoju w Pałacu Apostolskim w Watykanie stało zdjęcie rodziców [...] [wykonane] niedługo po ślubie”²⁰.

Jej decyzja o urodzeniu drugiego syna, mimo niebezpieczeństwa grożącego dziecku i jej samej, była

„zgodna z systemem wartości, jaki wyznawała. Zdała się na zamysł Stwórcy. I na swą intuicję kobiety i matki. Będzie tak, jak jest zapisane w górze – tłumaczyła sobie. Była gotowa do ofiary. Dla niego. Dla dziecka, które nosiła w sobie”²¹.

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Warte uwagi są słowa podsumowujące tę „pieśń o matce”:

¹⁸ Ibidem, s. 73.

¹⁹ Ibidem, s. 15.

²⁰ Ibidem, s. 29.

²¹ Ibidem, s. 139.

„A cóż powiedzieć o matce, która wydała na świat świętego? Do takich należy Emilia. Dlatego tym bardziej jej dzieje nie kończą się wraz z jej śmiercią. I należą do innych ludzi, do kolejnych pokoleń”²².

(Cyt. za: M. Kindziuk, *Matka Papieża*).

Słowa te zostały wsparte fragmentem wiersza napisanego przez Karola Wojtyłę (juniora) pt. *Emilii, matce mojej*:

„Nad Twoją białą mogiłą
o Matko – zgasłe kochanie –
me usta szeptały bezsilą:
– Daj wieczne odpoczywanie –”
(ibidem, s. 201).

Sentymentalna opowieść jest zarazem skarbnicą różnorodnej wiedzy o rodzinie Papieża i o polskiej przeszłości.

Abstrakt (Streszczenie) po polsku / Abstract (Summary) in Polish:

Autorka analizuje treść książki Mileny Kindziuk (ur. 1970-), na temat Emilii Wojtyłowej (1884-1929), matki Karola Wojtyły – papieża Jana Pawła II. Książka przynależy do literatury faktu, jest to reportaż z miejsc jej pobytu oraz próba odtworzenia jej biografii, mimo niezachowania się wielu źródeł archiwalnych i skąpości przekazów pamiątkarskich. Autorka analizuje osobowość Emilii Wojtyłowej na podstawie szczątków wypowiedzi i fotografii, opisując sylwetkę tej kobiety na tle jej najbliższego środowiska (Wadowice, Kraków).

Słowa-klucze / Key words in Polish:

Kindziuk Milena (1970-), Wojtyła Emilia (1884-1929), matka papieża, Jan Paweł II papież, Karol Wojtyła (1920-2005), literatura faktu, reportaż, Wadowice, Kraków, Polska, XX wiek, poezja papieska,

Title in English:

[Rev.:] Milena Kindziuk, *The Pope's Mother. A Moving Story about Emilia Wojtyła*, Social Publishing Institute “Znak” [“Sign”] Cracow 2013, pp. 351.

²² Ibidem, s. 184.

Abstract (Summary) in English / Abstrakt (Streszczenie) po angielsku:

The author analyses the content of the book by Milena Kindziuk (b. 1970), about Emilia Wojtyłowa (1884-1929), the mother of Karol Wojtyła – John Paul II. It is a non-fiction book, a kind of reportage on the places where Emilia Wojtyłowa lived. It is an attempt at reproducing her biography, in spite of the scarcity of archival sources and memoir materials. The author presents Emilia Wojtyła's personality on the basis of very few incomplete statements, opinions, and photographs describing the figure of that woman in her closest milieu. (Wadowice, Cracow).

Key words:

Kindziuk Milena (1970-), Wojtyła Emilia (1884-1929), the Pope's mother, Pope John Paul II, Karol Wojtyła (1920-2005), non fiction literature, reportage, Wadowice, Cracow, Poland, 20th Century, pope's poetry,

Bibliografia / Bibliography:

Słownik terminów literackich, pod red. Janusza Sławińskiego, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1976.

Kindziuk Milena, *Matka Papieża. Poruszająca opowieść o Emilii Wojtyłowej*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2013, ss. 351.

Information about the Author

Information about the Author in English:

Janina Kwiek-Osiowska (b. 1937), Ph.D. in Polish linguistics. She attended the Pedagogical Secondary School in Nowy Sącz (left it in 1954) and pursued a course of studies in Polish Philology in The Higher School of Pedagogy, graduating in 1958 (her M. A. thesis *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* [Stanisław Szober's cultural and linguistic output] was written under the supervision of prof. Stanisław Jodłowski). In 1972 she obtained a doctoral degree from the Faculty of Humanities of the Higher School of Pedagogy, having written a dissertation under the supervision of Prof. Stanisław Jodłowski entitled: *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* [The development of the Polish adverbial phrase of manner]. She was a teacher of Polish at the Maria Konopnicka Secondary School in Nowy Sącz (1959-81), a specialist in methods of teaching of the Polish language and literature at the Centre of Teachers' Professional Advancement (1981-89), a member of the Polish Linguistic Society, of the Society of the Polish Language Lovers and of the Authors' Society ZAIKS. She is the author of many books, such as : *ABC polskiej gramatyki*, [An ABC of Polish grammar], *Leksykon szkolny* [A school lexicon] (Warszawa, 1992, 1994), *Autorów sądzą ich dzieła* [The authors are judged by their works], *Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* [An anthology of poems about Polish writers and their work], (4 volumes; Kraków 2000, 2001, 2002; the remaining work that has not been published includes 17 volumes ; the manuscript is in the Jagiellonian Library), *Błogosławiona Kinga i ziemia sądecka* [The Blessed Kinga and the Nowy Sącz Region] (Kraków, 1986), *Dzieje Polski w w*

literaturze pięknej i źródłach historycznych: *Materiały pomocnicze do nauczania historii* [The history of Poland in literature and in historical sources. Auxiliary materials for teaching history], Part I (Kraków, 1986) and Part II (Kraków, 1989) *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w szkole średniej (Materiały pomocnicze z ćwiczeniami)* (Kraków 1984) [Elements of Polish historical grammar in the secondary school. Texts and exercises], *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* (Kraków, 1988), [Linguistic innovations in school teaching], *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* (Wrocław-Kraków 1978), [Lovers and defenders of the Polish language], *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* (Kraków 1987), [Teaching Polish at school in a slightly different way], *Poeta wiecznie żywy: Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej- w 130 rocznicę śmierci* (Kraków, 1985), [Adam Mickiewicz and his work in Polish poetry – on 130th anniversary of the poet's death], *„Słowo jako narzędzie ulomne...”: Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych. Praca zbiorowa.* (Kraków 1994), [“The word as a an imperfect tool...”. Auxiliary materials for ‘the study of the language’ subject for the teachers of Polish above the primary school level], *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* (Kraków 1988) [School terminology of the study of the language (in a systematic order) for teachers and pupils], *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* (Kraków, 1990), [Selected topics from the study of the language and of descriptive poetics in schools above the primary level], *Ziemio moja sądecka: antologia poezji i prozy* (Kraków, 1991, 1993, 2010) [My Nowy Sącz homeland: an anthology of poetry and prose]. She edited a few little volumes published in the Polish Love Lyric Series, such as *Erotyki* (Erotic verse] by Adam Mickiewicz (Kraków 1992, 1994), *Erotyki* by Kazimierz Przerwa-Tetmajer (Kraków, 1993), *Erotyki* by Łucja Danielewska (Kraków 1994), *Erotyki* by Maria Pawlikowska-Jasnorzewska (Kraków 1985), *Erotyki* by Władysław Broniewski (Kraków 1997). She is also the editor of two unpublished volumes of contemporary Polish religious poetry : *Pocieszycielko nasza* [Our Comforter – a selection of Marian poetry], *Poetyckie ‘władzenie się’ z Bogiem* (wybór wierszy chrześcijańskich) [Poetic ‘wrestling’ with God] – a selection of Christian poetry], and an unpublished anthology of verse about Chopin: *“Kształtem miłości piękno jest “: Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* [“Beauty is the shape of love”: a selection of poems by Polish poets on Fryderyk Chopin, his work and his performance.] The typescript, illustrated with notes from his music sheets, is in the Chopin Museum in Żelazowa Wola. Dr Kwiek-Osiowska is also the author of the methodology book, entitled *“W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie”: Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami.* [“In my Polish language that is my homeland”: a compendium of the Polish language with exercises and illustrating texts] – the manuscript is in the Jagiellonian Library.

[English translation by Teresa Bela]

Information about the Author in Polish / Informacja o Autorce po polsku:

Janina Kwiek-Osiowska (1937-), PhD, dr nauk humanistycznych w zakresie języka polskiego (językoznawstwo), językoznawczyni, pedagogka, abiturientka Liceum Pedagogicznego w Nowym Sączu (1954), absolwentka studiów filologii polskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie (V 1958, promotor: prof. Stanisław Jodłowski), autorka pracy magisterskiej pt. *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* (Kraków 1958), uzyskała stopień doktora w Wyższej Szkole Pedagogicznej na Wydziale Humanistycznym na podstawie dysertacji pt. *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* (Kraków, II 1972, promotor: prof. St. Jodłowski), nauczycielka języka polskiego II LO im. M. Konopnickiej w Nowym Sączu (1959-1981), metodyczka-polonistka w Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie (1981-1989), członkini Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, autorka książek, m.in.: *ABC*

polskiej gramatyki. *Leksykon szkolny* (Warszawa 1992, 1994²), „Autorów – sądzą ich dzieła...”. *Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* (cztery zeszyty, Kraków 2000, 2001, 2002, całość niewydana – 17 zeszytów, maszynopis w Bibliotece Jagiellońskiej), *Błogosławiona Kinga i ziemia sądecka* (Kraków 1986), *Dzieje Polski w literaturze pięknej i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 1.* (Kraków 1985), *Dzieje Polski w literaturze i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 2* (Kraków 1989), *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w szkole średniej. (Materiały pomocnicze z ćwiczeniami)* (Kraków 1984), *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* (Kraków 1988), *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* (Wrocław-Kraków 1978), *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* (Kraków 1987), *Poeta wiecznie żywy Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej – w 130 rocznicę śmierci* (Kraków 1985), „Słowo jako narzędzie ulomne...”. (Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych). *Praca zbiorowa* (Kraków 1994), *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* (Kraków 1988), *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* (Kraków 1990), „Ziemio moja sądecka...”. *Antologia poezji i prozy* (Kraków 1991, 1993², 2010³). Redagowała tomiki z serii Biblioteczki Polskiej Poezji Miłośnej. W jej ramach opracowała: *Erotyki Adama Mickiewicza* (Kraków 1992, 1994²), *Erotyki Kazimierza Przerwy-Tetmajera* (Kraków 1993), *Erotyki Łucji Danielewskiej* (Kraków 1994), *Erotyki Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej* (Kraków 1995), *Erotyki Władysława Broniewskiego* (Kraków 1997). Redaktorka dwóch nieopublikowanych antologii współczesnej polskiej poezji religijnej: *Pocieszycielko nasza...* (wybór wierszy maryjnych), *Poetyckie „władzenie się” z Bogiem* (wybór wierszy chrześcijańskich) oraz niewydanej antologii chopinowskiej pt. „Kształtem miłości piękno jest...”. *Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* (maszynopis w Muzeum Chopina w Żelazowej Woli, ilustrowany nutami z jego utworów). Autorka książki metodycznej pt. „W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie”. *Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami* (maszynopis w Bibliotece Jagiellońskiej).

Informace o autorce v češtině / Information about the Author in Czech:

Janina Kwiek-Osiowska (nar. 1937), PhD, doktorka humanitních věd v oblasti polského jazyka (jazykovědy), jazykovědkyně, pedagožka, abiturientka Pedagogického lycea v Novém Sonči (Nowy Sącz, 1954). Vystudovala polskou filologii na Vysoké škole pedagogické v Krakově (v r. 1958, vedoucí práce: prof. Stanisław Jodłowski), autorka magisterské práce *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* („Jazykově-kulturní dílo Stanisława Szobera“, Krakov 1958), obhájila doktorát na Vysoké škole pedagogické na Fakultě Humanitních studií prací *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* („Vývoj polského příslovečného určení způsobu“, Krakov, II 1972, vedoucí práce: prof. St. Jodłowski), profesorka polštiny na II LO (všeobecně vzdělávacím lyceu) M. Konopnické v Novém Sonči (1959–1981), metodická-polonistka v Centru vzdělávání učitelů v Krakově (1981–1989), členka Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (Polského jazykovědného sdružení), Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (Sdružení přátel polského jazyka), Stowarzyszenia Autorów ZAIKS (Sdružení autorů ZAIKS), autorka knih, mj.: *ABC polskiej gramatyki. Leksykon szkolny* („ABC polské gramatiky. Školní lexikon“, Varšava 1992, 1994), „Autorów – sądzą ich dzieła...”. *Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* („Autory soudí jejich díla...“). *Antologie poezie o polskich spisowatelích a jejich tvorbě, čtyři sešity*, Krakov 2000, 2001, 2002, celek nevydán – 17 sešitů, strojopis v Jagellonské knihovně), *Błogosławiona Kinga i ziemia sądecka* („Blahoslavená Kinga a země sončská“, Krakov 1986), *Dzieje Polski w literaturze pięknej i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 1.* („Historie Polska v krásné literatuře a historických pramenech. Příručka k výuce historie, 1. část“, Krakov 1985), *Dzieje Polski w literaturze i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 2* („Historie Polska v krásné literatuře a historických pramenech. Příručka k výuce historie, 2. část“, Krakov 1989), *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w*

szkole średniej. (*Materiały pomocnicze z ćwiczeniami*) („Prvky historické gramatiky polštiny na střední škole. Příručka s cvičeními“, Krakov 1984), *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* („Jazykové inovace ve školní výuce“, Krakov 1988), *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* („Přátelé a obránci polštiny“, Vratislav – Krakov 1978), *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* („Jazykověda na střední škole poněkud netradičně“, Krakov 1987), *Poeta wiecznie żywy Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej – w 130 rocznicę śmierci* („Básník věčně živý. Adam Mickiewicz a jeho tvorba v polské poezii – k 130. výročí úmrtí“, Krakov 1985), „*Słowo jako narzędzie ulomne...*“ (*Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych*). *Praca zbiorowa* („Slovo jako křehký instrument. Příručka do Jazykovědy pro polonisty středních škol“, Krakov 1994), *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* („Školní terminologie jazykovědy /v systematickém pojetí/ pro učitele a žáky“, Krakov 1988), *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* („Výbrané otázky z jazykovědy a popisné poetiky na střední škole“, Krakov 1990), „*Ziemio moja sądecka...*“ (*Antologia poezji i prozy* („Moje sončská země...“). *Antologie poezie a prózy*, Krakov 1991, 1993, 2010). Redigovala sbírky poezie z edice Knižovničky polské milostné poezie. V jejím rámci zpracovala: *Erotyki* Adama Mickiewicze („Milostné básně“ Adama Mickiewicze; Krakov 1992, 1994), *Erotyki* Kazimierze Przerwy-Tetmajera („Milostné básně“ Kazimierze Przerwy-Tetmajera; Krakov 1993), *Erotyki* Lucje Danielewskiej (Krakov 1994), *Erotyki* Marie Pawlikowské-Jasnorzewské („Milostné básně“ Marie Pawlikowské-Jasnorzewské; Krakov 1995), *Erotyki* Władysława Broniewského („Milostné básně“ Władysława Broniewského; Krakov 1997). Redaktorka dvou nepublikovaných antologií současné polské religiozní poezie: *Pocieszycielko nasza...* („Utěšitelko naše“, výběr maniánských básní), *Poetyckie „waczenie się” z Bogiem* („Básnické »spory« s Bohem“, výběr křesťanských básní) a nevydané chopinovské antologie „*Kształtem miłości piękno jest...*“ (*Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* („Formou lásky je krása...“). Výběr básní polských básníků o Fryderyku Chopinovi, jeho tvorbě a hře“, strojopis v Muzeu F. Chopina v Żelazové Woli, ilustrovaný notami z jeho děl). Autorka metodické publikace „*W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie*“ (*Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami* („V mojí Mateřštině-polštině. Kompendium informací o polštině s cvičeními a výkladovými texty“, strojopis v Jagellonské knihovně).

[Český překlad: Libor Martinek]

Informácie o autorke v slovenčine / Information about the Author in Slovak:

Janina Kwiek-Osiowska (nar. 1937), PhD., doktorka humanitných vied v oblasti poľského jazyka (jazykovedy), jazykovedkyňa, pedagogička, abiturientka Pedagogického lýcea v Novom Sonči (Nowy Sącz, 1954). Vyštudovala poľskú filológiu na Vysokej škole pedagogickej v Krakove (v r. 1958, vedúci práce: prof. Stanisław Jodłowski), autorka magisterskej práce *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* („Jazykovo-kultúrne dielo Stanisława Szobera“, Krakov 1958), obhájila doktorát na Vysokej škole pedagogickej na Fakulte Humanitných štúdií prácou *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* („Vývoj poľského príslovkového určenia spôsobu“, Krakov, II 1972, vedúci práce: prof. St. Jodłowski), profesorka poľštiny na II LO (všeobecnovzdelávacom lýceu) M. Konopnickej v Novom Sonči (1959 – 1981), metodička-polonistka v Centre vzdelávania učiteľov v Krakove (1981 – 1989), členka Poľského Towarzystwa Językoznawczego (Poľského jazykovedného združenia), Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego (Združenie priateľov poľského jazyka), Stowarzyszenia Autorów ZAIKS (Združenie autorov ZAIKS), autorka kníh: *ABC polskiej gramatyki. Leksykon szkolny* („ABC poľskej gramatiky. Školský lexikón“, Varsava 1992, 1994), „*Autorów – sądzą ich dzieła...*“ (*Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* („Autori súdia ich diela...“). *Antológia poézie o poľských spisovateľoch a ich tvorbe*, štyri zošity, Krakov 2000, 2001, 2002, celok nevydaný – 17 zošitov, strojopis v Jagellonskej

knížnici), *Blagosławiona Kinga i ziemia sądecka* („Blahoslavená Kinga a zem sončská“, Krakov 1986), *Dzieje Polski w literaturze pięknej i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 1.* („História Poľska v krásnej literatúre a historických prameňoch. Príručka k výučbe histórie, 1. časť“, Krakov 1985), *Dzieje Polski w literaturze i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 2* („História Poľská v krásnej literatúre a historických prameňoch. Príručka k výučbe histórie, 2. časť“, Krakov 1989), *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w szkole średniej. (Materiały pomocnicze z ćwiczeniami)* („Prvky historickej gramatiky poľštiny na strednej škole. Príručka s cvičeniami“, Krakov 1984), *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* („Jazykové inovácie v školskej výučbe“, Krakov 1988), *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* („Priatelja a obrancovia poľštiny“, Vratislav – Krakov 1978), *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* („Jazykoveda na strednej škole trochu netradične“, Krakov 1987), *Poeta wiecznie żywy. Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej – w 130 rocznicę śmierci* („Básnik večne živý. Adam Mickiewicz a jeho tvorba v poľskej poézii – k 130. výročiu úmrtia“, Krakov 1985), *„Słowo jako narzędzie ulomne...”*. (Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych). *Praca zbiorowa* („Slovo ako krehký nástroj. Príručka k jazykovede pre polonistov stredných škôl“, Krakov 1994), *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* („Školská terminológia jazykovedy /v systematickom poňatí/ pre učiteľov a žiakov“, Krakov 1988), *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* („Výbrané otázky z jazykovedy a opisnej poetiky na strednej škole“, Krakov 1990), *„Ziemio moja sądecka...”*. *Antologia poezji i prozy* („Moja sončská zem...“). *Antológia poézie a prózy*, Krakov 1991, 1993, 2010). Redigovala zbierky poézie z edície Knihovníčky poľskej milostnej poézie. V jej rámci spracovala: *Erotyki Adama Mickiewicza* („Milostné básne“ Adama Mickiewicza; Krakov 1992, 1994), *Erotyki Kazimierze Przerwy-Tetmajera* („Milostné básne“ Kazimierza Przerwy-Tetmajera; Krakov 1993), *Erotyki Łucje Danielewské* („Milostné básne“ Łucje Danielewskiej; Krakov 1994), *Erotyki Marie Pawlikowské-Jasnorzewské* („Milostné básne“ Marie Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej; Krakov 1995), *Erotyki Władysława Broniewského* („Milostné básne“ Władysława Broniewského; Krakov 1997). Redaktorka dvoch nepublikovaných antológií súčasnej poľskej religióznej poézie: *Pocieszycielko nasza...* („Utešiteľka naša“, výber mariánskych básní), *Poetyckie „władzenie się” z Bogiem* („Básnické »spory« s Bohom“, výber kresťanských básní) a nevydané chopinovské antológie *„Kształtem miłości piękno jest...”*. *Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* („Formou lásky je krása...“). Výber básní poľských básnikov o Fryderykovi Chopinovi, jeho tvorbe a hre“, strojopis v Múzeu F. Chopina v Żelazowej Woli, ilustrovaný notami z jeho diel). Autorka metodickej publikácie *„W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie”*. *Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami* („V mojej Materčine-poľštine“. Kompendium informácií o poľštine s cvičeniami a výkladovými textami, strojopis v Jagellonskej knižnici).

[Slovenský preklad: Ivica Hajdučeková]

Информация об авторе по-русски / Справка об авторе на русском языке / Information about the Author in Russian:

Янина Квек-Осёвская (1937-), доктор философии (PhD), доктор гуманитарных наук в области польского языка (языкознание), преподаватель, педагог. Абитуриентка Педагогического Лицея в Новым Сонче (1954), выпускница курсов польской филологии в Высшей Педагогической Школе в Кракове (май 1958, научный руководитель – проф. Станислав Йолдовский), автор магистерского исследования *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* / «Культурно-языковые достижения Станислава Шобера» (Краков, 1958). Защитила научную степень доктора в Высшей Педагогической Школе на гуманитарном отделении на основании защиты дис-

сертации *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* / «Развитие польского обстоятельства способа действия» (Краков, февраль 1972, научный руководитель – проф. Станислав Йолдовский). Учительница польского языка в общеобразовательном лицее (II LO) имени М. Конопницкой в Новым Сонче (1959–1981), методист-полонист в Центре повышения педагогической квалификации в Кракове (1981–1989). Член польского языковедческого общества, Общества любителей польского языка, Содружества авторов ZAIKS (Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych). Автор книг, в частности: *ABC polskiej gramatyki. Leksykon szkolny* / «Основы польской грамматики» (Варшава, 1992, 1994²), „*Autorów – sądzą ich dzieła...*”. *Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* / «“Авторов судят по произведениям...” Антология стихов о польских писателях и их творчестве» (в 4 ч., Краков, 2000, 2001, 2002, полностью не издана – 17 тетрадей, машинопись в Ягеллонской библиотеке), *Błogosławiona Kinga i ziemia sądecka* / «Благословенны Кинга и земля сондецкая» (Краков, 1986), *Dzieje Polski w literaturze pięknej i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 1.* / «Польские произведения в художественной литературе и исторических источниках. Вспомогательные материалы к изучению истории» (Ч. 1 – Краков, 1985, и Ч. 2 – там же, 1989), *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w szkole średniej. (Materiały pomocnicze z ćwiczeniami)* / «Элементы исторической грамматики польского языка в средней школе: вспомогательные материалы с упражнениями» (Краков, 1984), *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* / «Языковые инновации в школьном обучении» (Краков, 1988), *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* / «Почитатели и защитники польского языка» (Вроцлав – Краков, 1978), *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* / «Наука о языке в школе несколько по-другому» (Краков, 1987), *Poeta wiecznie żywy. Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej – w 130 rocznicę śmierci* / «Поэт вечно живой. Адам Мицкевич и его творчество в польской поэзии (к 130-летию годовщины смерти)» (Краков, 1985), „*Słowo jako narzędzie ulomne...*”. *(Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych). Praca zbiorowa* / «“Слово как искалеченный инструмент...” Вспомогательные материалы к “Науке о языке” для полонистов в специальных школах» (Краков, 1994), *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* / «Школьная терминология науки о языке (в систематическом изложении) для учителей и учеников» (Краков, 1988), *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* / «Избранные задания из науки о языке и описательной поэтики в специальных школах» (Краков, 1990), „*Ziemio moja sądecka...*”. *Antologia poezji i prozy* / «“Земля моя сондецкая...” Антология поэзии и прозы» (Краков, 1991, 1993², 2010³). Редактировала томики серии «Польская библиотека любовной лирики». В частности: *Erotyki* / «Любовная лирика» Адама Мицкевича (Краков, 1992, 1994²), *Erotyki* / «Любовная лирика» Казимежа Пшервы-Тетмайера (Краков, 1993), *Erotyki* / «Любовная лирика» Люции Данилевской (Краков, 1994), *Erotyki* / «Любовная лирика» Марии павликовской-Ясножевской (Краков, 1995), *Erotyki* / «Любовная лирика» Владислава Броневского (Краков, 1997). Редактор двух неопубликованных антологий современной польской религиозной поэзии: *Pocieszycielko nasza...* / «Утешительница наша...» (избранное из мариинской поэзии), *Poetyckie „waczenie się” z Bogiem* «Поэтический спор с Богом» (избранное их лирики, обращенной к Христу) и неизданной шопеновской антологии „*Kształtem miłości piękno jest...*”. *Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* / «“Род любви есть красота...” Избранные стихотворения польских поэтов о Фредерике Шопене, его творчестве и мастерстве пианиста» (машинопись в Музее Шопена в Желязковой Воле, иллюстрированная нотами его произведений). Автор методической книги „*W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie*”. *Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami* / «“В моей Отчизне польской”. Комpendium исследований о польском языке с текстами-иллюстрациями» (машинопись в Ягеллонской библиотеке).

[Русский перевод: Надежда Георгиевна Колошук]

Інформація про автора / Довідка про автора українською мовою / Information about the Author in Ukrainian:

Яніна Квек-Осьовська (1937-), доктор філософії (PhD), доктор гуманітарних наук у царині польської мови (мовознавство), викладачка, педагог. Абітурієнтка Педагогічного Ліцею в Новим Сончу (1954), випускниця курсів польської філології у Вищій Педагогічній Школі у Кракові (травень 1958, науковий керівник – проф. Станіслав Йолдовський), авторка магістерської праці *Dorobek kulturalno-językowy Stanisława Szobera* / «Культурно-мовний доробок Станіслава Шобера» (Краків, 1958). Здобула науковий ступінь доктора у Вищій Педагогічній Школі на гуманітарному відділі, захистивши дисертацію *Rozwój polskiego okolicznika sposobu* / «Розвиток польської обставини способу дії» (Краків, лютий 1972, науковий керівник – проф. С. Йолдовський). Вчителька польської мови в загальноосвітньому ліцеї (II LO) імені М. Конопніцької в Новим Сончу (1959-1981), методист-полоніст у Центрі підвищення (педагогічної) кваліфікації у Кракові (1981-1989). Член польського мовознавчого товариства, Товариства любителів польської мови, Співдружності авторів ZAIKS (Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych). Автор багатьох книг, зокрема: *ABC polskiej gramatyki. Leksykon szkolny* / «Основи польської граматики» (Варшава, 1992, 1994²), „*Autorów – sądzą ich dzieła...*”. *Antologia wierszy o polskich pisarzach i ich twórczości* / «“Авторів судять за їхніми творами...” Антологія віршів про польських письменників та їхню творчість» (у 4 кн., Краків, 2000, 2001, 2002, не видана повністю – 17 зошитів машинопису знаходяться у Ягеллонській бібліотеці), *Błogosławiona Kinga i ziemia sądecka* / «Благословенна Кінга і земля сондецька» (Краків, 1986), *Dzieje Polski w literaturze pięknej i źródłach historycznych. Materiały pomocnicze do nauczania historii. Cz. 1.* / «Польські твори в художній літературі та історичних джерелах. Допоміжні матеріали для вивчення історії» (Ч. 1 – Краків, 1985, Ч. 2 – там само, 1989), *Elementy gramatyki historycznej języka polskiego w szkole średniej. (Materiały pomocnicze z ćwiczeniami)* / «Елементи історичної граматики польської мови в середній школі: допоміжні матеріали та вправи» (Краків, 1984), *Innowacje językowe w nauczaniu szkolnym* / «Мовні інновації у шкільному навчанні» (Краків, 1988), *Miłośnicy i obrońcy języka polskiego* / «Шанувальники та захисники польської мови» (Вроцлав – Краків, 1978), *Nauka o języku w szkole trochę inaczej* / «Наука про мову у школі: трохи інакше» (Краків, 1987), *Poeta wiecznie żywy Adam Mickiewicz i jego twórczość w poezji polskiej – w 130 rocznicę śmierci* / «Поет вічно живий. Адам Міцкевич та його творчість у польській поезії (до 130-ї річниці смерті)» (Краків, 1985), „*Słowo jako narzędzie ulomne...*”. *(Materiały pomocnicze do „Nauki o języku” dla polonistów szkół ponadpodstawowych). Praca zbiorowa* / «“Слово як скалічений інструмент...” Допоміжні матеріали до “Науки про мову” для полоністів у спеціальних школах: збірник» (Краків, 1994), *Szkolna terminologia nauki o języku (w układzie systematycznym) dla nauczycieli i uczniów* / «Шкільна термінологія науки про мову (у систематичному викладі) для учителів та учнів» (Краків, 1988), *Wybrane zagadnienia z nauki o języku i poetyki opisowej w szkołach ponadpodstawowych* / «Вибрані завдання з науки про мову та описової поетики у спеціальних школах» (Краків, 1990), „*Ziemio moja sądecka...*”. *Antologia poezji i prozy* / «“Земле моя сондецька...” Антологія поезії та прози» (Краків, 1991, 1993², 2010³). Редагувала збірки серії «Польська бібліотека любовної лірики». Зокрема: *Erotyki* / «Любовна лірика» Адама Міцкевича (Краків, 1992, 1994²), *Erotyki* / «Любовна лірика» Казимежа Пшерви-Тетмаєра (Краків, 1993), *Erotyki* / «Любовна лірика» Люції Данилевської (Краків, 1994), *Erotyki* / «Любовна лірика» Марії Павліковської-Ясножевської (Краків, 1995), *Erotyki* / «Любовна лірика» Владислава Броневського (Краків, 1997). Редактор двох неопублікованих антологій сучасної польської релігійної поезії: *Pocieszytelko nasza...* / «Утішнице наша...» (вибране з маріїнської поезії), *Poetyckie „wzalenie się” z Bogiem* / «Поетичне змагання з Богом» (вибране з лірики, зверненої

до Христа) і шопенівської антології „*Kształtem miłości piękno jest...*”. *Wybór wierszy poetów polskich o Fryderyku Chopinie, jego twórczości oraz grze* / «"Кшталтом любові є краса..." Вибране з польських поетів про Фредеріка Шопена, його творчість і гру» (машинопис у Музеї Шопена в Желязовій Волі, ілюстрований нотами його творів). Автор методичної книги „*W mojej Ojczyźnie-polszczyźnie*”. *Kompendium wiedzy o języku polskim z ćwiczeniami i ilustrującymi tekstami* / «"У моїй Вітчизні-польщизні". Компендіум досліджень про польську мову з текстами-ілюстраціями» (машинопис у Ягеллонській бібліотеці).

[Український переклад Надія Георгіївна Колошук]